ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ ANTONIO TIZZANO

της 19ης Σεπτεμβρίου 2002 [1]

1. Με διάταξη της 23ης Φεβρουαρίου 2001, το Göta hovrätt (Σουηδία) υπέβαλε στο Δικαστήριο επτά προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία της οδηγίας 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1995, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών [2] (στο εξής: οδηγία 95/46 ή, απλώς, οδηγία). Τα ερωτήματα αυτά αφορούν ειδικότερα το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, τη διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προς τρίτες χώρες, το συμβατό της οδηγίας προς τις γενικές αρχές στον τομέα της ελευθερίας της εκφράσεως και τη δυνατότητα προβλέψεως σε εθνικό επίπεδο καθεστώτος πιο περιοριστικού από το κοινοτικό καθεστώς.

Το κανονιστικό πλαίσιο

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών

2. Για να καθοριστεί το προσήκον στην παρούσα διαδικασία νομικό πλαίσιο, πρέπει πρωτίστως να υπενθυμιστούν τα άρθρα 8 και 10 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών.

3. Το πρώτο από τα άρθρα αυτά ορίζει ειδικότερα:

«1. Παν πρόσωπον δικαιούται εις τον σεβασμόν της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του.

2. Δεν επιτρέπεται να υπάρξει επέμβασις δημοσίας αρχής εν τη ασκήσει του δικαιώματος τούτου, εκτός εάν η επέμβασις αυτή προβλέπεται υπό του νόμου και αποτελεί μέτρον το οποίον, εις μίαν δημοκρατικήν

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ιταλική.

2 — ΕΕ L 281, σ. 31.

κοινωνίαν, είναι αναγκαίον διά την εθνικήν ασφάλειαν, την δημοσίαν ασφάλειαν, την οικονομικήν ευημερίαν της χώρας, την προάσπισιν της τάξεως και την πρόληψιν ποινικών παραβάσεων, την προστασίαν της υγείας ή της ηθικής, ή την προστασίαν των δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων».

4. Το δεύτερο άρθρο ορίζει τα εξής:

«1. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα εις την ελευθερίαν εκφράσεως. Το δικαίωμα τούτο περιλαμβάνει την ελευθερίαν γνώμης ως και την ελευθερίαν λήψεως ή μεταδόσεως πληροφοριών ή ιδεών, άνευ επεμβάσεως δημοσίων αρχών και ασχέτως συνόρων. Το παρόν άρθρον δεν κωλύει τα Κράτη από του να υποβάλωσι τας επιχειρήσεις ραδιοφωνίας, κινηματογράφου ή τηλεοράσεως εις κανονισμούς εκδόσεως αδειών λειτουργίας.

2. Η άσκησις των ελευθεριών τούτων, συνεπαγομένων καθήκοντα και ευθύνας, δύναται να υπαχθή εις ορισμένας διατυπώσεις, όρους, περιορισμούς ή κυρώσεις, προβλεπομένους υπό του νόμου και αποτελούντας αναγκαία μέτρα εν δημοκρατική κοινωνία διά την εθνικήν ασφάλειαν, την εδαφικήν ακεραιότηταν ή δημοσίαν ασφάλειαν, την προάσπισιν της τάξεως και πρόληψιν του εγκλήματος, την προστασίαν της υπολήψεως ή των δικαιωμάτων των τρίτων, την παρεμπόδισιν της κοινολογήσεως εμπιστευτικών πληροφοριών ή την διασφάλισιν τους κύρους και της αμεροληψίας της δικαστικής εξουσίας.»

Η οδηγία 95/46

5. Το κοινοτικό νομοθέτημα το οποίο αφορά η υπό κρίση υπόθεση είναι η οδηγία 95/46, η οποία εκδόθηκε βάσει του άρθρου 100 Α της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρου 95 ΕΚ) για να διευκολυνθεί η ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μέσω της εναρμονίσεως των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων όσον αφορά την επεξεργασία των δεδομένων αυτών.

6. Η οδηγία στηρίζεται στην ιδέα ότι «οι διαφορές που υπάρχουν στα κράτη μέλη ως προς το επίπεδο προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών του ατόμου, και ιδίως της ιδιωτικής ζωής, έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα είναι δυνατόν να εμποδίζουν τη διαβίβαση των δεδομένων αυτών από το έδαφος ενός στο έδαφος άλλου κράτους μέλους» και «ότι οι διαφορές αυτές ενδέχεται συνεπώς να φέρουν εμπόδιο στην άσκηση πολλών οικονομικών δραστηριοτήτων σε κοινοτικό επίπεδο, να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό και να δυσχεράνουν το έργο των διοικητικών αρχών στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου» (έβδομη αιτιολογική σκέψη). Ο κοινοτικός νομοθέτης θεώρησε συνεπώς «ότι, για την εξάλειψη των εμποδίων στην κυκλοφορία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, [έπρεπε] να υπάρχει ίσος βαθμός προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών του ατόμου έναντι της επεξεργασίας

των δεδομένων αυτών σε όλα τα κράτη μέλη». Προς τούτο, έκρινε ότι ήταν αναγκαίο ένα μέτρο εναρμονίσεως σε κοινοτικό επίπεδο, καθόσον ο σκοπός της ελεύθερης κυκλοφορίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, «που είναι ζωτικός για την εσωτερική αγορά, δεν [μπορούσε] να επιτευχθεί μόνον μέσω των ενεργειών των κρατών μελών, λαμβανομένων ιδίως υπόψη της έκτασης των υφισταμένων αποκλίσεων μεταξύ των οικείων εθνικών νομοθεσιών, καθώς και της ανάγκης συντονισμού των νομοθεσιών των κρατών μελών, προκειμένου η διασυνοριακή ροή των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα να ρυθμίζεται με συνέπεια και σύμφωνα με τον στόχο της εσωτερικής αγοράς κατά την έννοια του άρθρου 7 Α της Συνθήκης» (όγδοη αιτιολογική σκέψη). Αντιθέτως, μετά τη λήψη ενός μέτρου εναρμονίσεως, «λόγω της ισοδύναμης προστασίας που θα προέκυπτε από την προσέγγιση των εθνικών νομοθεσιών, τα κράτη μέλη δεν θα [μπορούσαν] πλέον να εμποδίζουν τη μεταξύ τους ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για λόγους προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των φυσικών προσώπων, και κυρίως της ιδιωτικής ζωής» (ένατη αιτιολογική σκέψη).

7. Με βάση τα ανωτέρω, ο κοινοτικός νομοθέτης θεώρησε ότι, για να καθοριστεί ένα επίπεδο προστασίας «ισοδύναμο σε όλα τα κράτη μέλη», έπρεπε να ληφθεί υπόψη η ανάγκη προστασίας «των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ατόμου» (τρίτη αιτιολογική σκέψη). Υπό την έννοια αυτή, ο κοινοτικός νομοθέτης θεώρησε ειδικότερα «ότι στόχος των εθνικών νομοθεσιών όσον αφορά την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα είναι η διασφάλιση της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ιδίως της ιδιωτικής ζωής, όπως επίσης αναγνωρίζεται στο άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως περί προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, καθώς και στις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου». Στη βάση αυτή, θεώρησε ότι «η προσέγγιση των εν λόγω νομοθεσιών δεν [έπρεπε] να οδηγήσει στην εξασθένηση της προστασίας που εξασφαλίζουν αλλά, αντιθέτως, [έπρεπε] να έχει ως στόχο την κατοχύρωση υψηλού επιπέδου προστασίας στην Κοινότητα» (δέκατη αιτιολογική σκέψη).

8. Συνεπώς, με βάση την ανωτέρω εκτίμηση και αιτιολόγηση πρέπει να ερμηνευθεί το άρθρο 1 της οδηγίας, που ορίζει το αντικείμενό της ως εξής:

«1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας, την προστασία των θεμελιωδών ελευθεριών και δικαιωμάτων των φυσικών προσώπων, και ιδίως της ιδιωτικής ζωής, έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

2. Τα κράτη μέλη δεν μπορούν να περιορίζουν ή να απαγορεύουν την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μεταξύ των κρατών μελών για λόγους συναφείς με την προστασία που εξασφαλίζεται δυνάμει της παραγράφου 1.»

9. Όσον αφορά τους κύριους ορισμούς που περιέχονται στο άρθρο 2 της οδηγίας, πρέπει εν προκειμένω να υπομνησθεί ότι:

α) ως «δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα» νοείται «κάθε πληροφορία που αναφέρεται σε φυσικό πρόσωπο του οποίου η ταυτότητα είναι γνωστή ή μπορεί να

εξακριβωθεί (ενδιαφερόμενο πρόσωπο)· ως πρόσωπο του οποίου η ταυτότητα μπορεί να εξακριβωθεί λογίζεται το πρόσωπο εκείνο που μπορεί να προσδιοριστεί, άμεσα ή έμμεσα, ιδίως βάσει αριθμού ταυτότητας ή βάσει ενός ή περισσοτέρων συγκεκριμένων στοιχείων που χαρακτηρίζουν την υπόστασή του από φυσική, βιολογική, ψυχολογική, οικονομική, πολιτιστική ή κοινωνική άποψη»·

β) ως «επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» νοείται «κάθε εργασία ή σειρά εργασιών που πραγματοποιούνται με ή χωρίς τη βοήθεια αυτοματοποιημένων διαδικασιών και εφαρμόζονται σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, όπως η συλλογή, η καταχώρηση, η οργάνωση, η αποθήκευση, η προσαρμογή ή η τροποποίηση, η ανάκτηση, η αναζήτηση πληροφοριών, η χρήση, η ανακοίνωση με διαβίβαση, η διάδοση ή κάθε άλλη μορφή διάθεσης, η εναρμόνιση ή ο συνδυασμός, καθώς και το κλείδωμα, η διαγραφή ή η καταστροφή»·

γ) ως «αρχείο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» νοείται «κάθε διαρθρωμένο σύνολο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προσιτών με γνώμονα συγκεκριμένα κριτήρια, είτε το σύνολο αυτό είναι συγκεντρωμένο είτε αποκεντρωμένο είτε κατανεμημένο σε λειτουργική ή γεωγραφική βάση»·

δ) ως «υπεύθυνος της επεξεργασίας» νοείται «το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή, η υπηρεσία ή οποιοσδήποτε άλλος φορέας που μόνος ή από κοινού με άλλους καθορίζει τους στόχους και τον τρόπο της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα».

10. Το άρθρο 3 ορίζει το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, διευκρινίζοντας, στην παράγραφο 1, ότι οι διατάξεις της «εφαρμόζονται στην αυτοματοποιημένη, εν όλω ή εν μέρει, επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και στη μη αυτοματοποιημένη επεξεργασία τέτοιων δεδομένων που περιλαμβάνονται ή πρόκειται να περιληφθούν σε αρχείο». Κατά την παράγραφο 2, ωστόσο, εξαιρείται από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα:

— «η οποία πραγματοποιείται στο πλαίσιο δραστηριοτήτων που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου, όπως οι δραστηριότητες που προβλέπονται στις διατάξεις των τίτλων V και VI της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και, εν πάση περιπτώσει, στην επεξεργασία δεδομένων που αφορά τη δημόσια ασφάλεια, την εθνική άμυνα, την ασφάλεια του κράτους (συμπεριλαμβανομένης και της οικονομικής ευημερίας του, εφόσον η επεξεργασία αυτή συνδέεται με θέματα ασφάλειας του κράτους) και τις δραστηριότητες του κράτους σε τομείς του ποινικού δικαίου»,

— ή «η οποία πραγματοποιείται από φυσικό πρόσωπο στο πλαίσιο αποκλειστικά προσωπικών ή οικιακών δραστηριοτήτων» [3].

3 — Ως παραδείγματα «αποκλειστικά προσωπικών ή οικιακών δραστηριοτήτων», η δωδέκατη αιτιολογική σκέψη αναφέρει ειδικότερα «τις επεξεργασίες τις σχετικές με την αλληλογραφία και την τήρηση καταλόγων διευθύνσεων».

11. Πρέπει επί πλέον να υπομνησθούν εν προκειμένω ορισμένες διατάξεις του κεφαλαίου ΙΙ της οδηγίας («Γενικές προϋποθέσεις σχετικά με τη θεμιτή επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα»), αρχίζοντας από το άρθρο 7 που αφορά τις περιπτώσεις στις οποίες «μπορεί να γίνεται η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα». Συναφώς, πρέπει ειδικότερα να τονιστεί ότι, πέρα από άλλες περιπτώσεις που δεν αφορούν την υπό κρίση περίπτωση, στο στοιχείο α' ορίζεται ότι μια τέτοια επεξεργασία μπορεί να πραγματοποιείται οσάκις «το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα έχει δώσει τη ρητή συγκατάθεσή του».

12. Στο άρθρο 8, αντιθέτως, προβλέπεται ένα ειδικό καθεστώς για συγκεκριμένες κατηγορίες ευαίσθητων δεδομένων. Ειδικότερα, στην παράγραφο 1 προβλέπεται ότι, κατ' αρχήν, «τα κράτη μέλη απαγορεύουν την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που παρέχουν πληροφορίες για τη φυλετική ή εθνική καταγωγή, τα πολιτικά φρονήματα, τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, τη συμμετοχή σε συνδικαλιστικές οργανώσεις και την υγεία και τη σεξουαλική ζωή». Εκτός από άλλες εξαιρέσεις που δεν αφορούν την υπό κρίση υπόθεση, στην παράγραφο 2 διευκρινίζεται ωστόσο ότι η διάταξη αυτή δεν εφαρμόζεται εφόσον «το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα έχει δώσει ρητά τη συγκατάθεσή του για την επεξεργασία, εκτός αν η νομοθεσία του κράτους μέλους ορίζει ότι η συγκατάθεση δεν αίρει την απαγόρευση της παραγράφου 1».

13. Για να συμβιβάσει τις απαιτήσεις της προστασίας όσον αφορά την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με την αρχή της ελευθερίας της εκφράσεως, το άρθρο 9 ορίζει, εν συνεχεία, ότι «για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που πραγματοποιείται αποκλειστικώς για δημοσιογραφικούς σκοπούς ή στο πλαίσιο καλλιτεχνικής ή λογοτεχνικής έκφρασης, τα κράτη μέλη προβλέπουν τις εξαιρέσεις ή παρεκκλίσεις από τις διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου, του κεφαλαίου IV και του κεφαλαίου VI μόνο στον βαθμό που είναι αναγκαίες ώστε το δικαίωμα της ιδιωτικής ζωής να συμβιβάζεται με τους κανόνες που διέπουν την ελευθερία έκφρασης».

14. Όσον αφορά πάντοτε τις «γενικές προϋποθέσεις σχετικά με τη θεμιτή επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα», πρέπει εν προκειμένω να υπομνησθεί περαιτέρω ότι, κατά το άρθρο 18 και πλην εξαιρέσεων, οι επεξεργασίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να κοινοποιούνται προηγουμένως από τους υπευθύνους της επεξεργασίας στις αρχές ελέγχου που θεσπίζουν τα κράτη μέλη.

15. Πρέπει τέλος να υπομνησθεί το άρθρο 25 της οδηγίας, σύμφωνα με το οποίο «η διαβίβαση προς τρίτη χώρα δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, που έχουν υποστεί επεξεργασία ή πρόκειται να υποστούν επεξεργασία μετά τη διαβίβασή τους, επιτρέπεται μόνον εάν [...] τρίτη χώρα εξασφαλίζει ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας» (παράγραφος 1). Η επάρκεια της προστασίας «σταθμίζεται λαμβανομένων υπόψη όλων των περιστάσεων που επηρεάζουν μια διαβίβαση ή κατηγορία διαβιβάσεων δεδομένων· ειδικότερα, εξετάζονται η φύση των δεδομένων, οι σκοποί και η διάρκειά της ή των προβλεπομένων επεξεργασιών, η χώρα προ-

έλευσης και τελικού προορισμού, οι γενικοί ή τομεακοί κανόνες δικαίου, οι επαγγελματικοί κανόνες και τα μέτρα ασφαλείας που ισχύουν στην εν λόγω τρίτη χώρα» (παράγραφος 2).

Η σουηδική νομοθεσία

16. Η Σουηδία μετέφερε στο εσωτερικό δίκαιο την οδηγία 95/46 με τον Personuppgiftslag (νόμο περί των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα)[4]. Πρέπει εν προκειμένω να τονιστεί ειδικότερα ότι, κατά το άρθρο 49, παράγραφος 1, στοιχεία b έως d, του νόμου αυτού, επιβάλλονται στη Σουηδία ποινικές κυρώσεις για την παράλειψη κοινοποιήσεως αυτοματοποιημένης επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προς την αρμόδια αρχή ελέγχου (την Datainspektion)· την επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων, μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβάνονται τα δεδομένα που αφορούν την υγεία, και την άνευ αδείας διαβίβαση προς τρίτη χώρα δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που έχουν υποστεί επεξεργασία. Πρέπει επί πλέον να παρατηρηθεί ότι από τις προπαρασκευαστικές εργασίες του Personuppgiftslag προκύπτει ότι ο νόμος αυτός δεν προορίζεται να έχει πεδίο εφαρμογής διαφορετικό από αυτό της οδηγίας.

Τα πραγματικά περιστατικά και η διαδικασία

17. Το φθινόπωρο του 1998, η B. Lindqvist, πέραν της συνήθους εργασίας της, εργαζόταν εθελοντικά ως κατηχήτρια στην ενορία της Alseda στη Σουηδία. Στο πλαίσιο της δραστηριότητας αυτής, για να παράσχει τη δυνατότητα στα μέλη της ενορίας να αποκτούν εύκολα τα πληροφοριακά στοιχεία τα οποία είχαν ανάγκη, η B. Lindqvist δημιούργησε μια αρχική ιστοσελίδα (home page) στο Διαδίκτυο, στην οποία ανέγραψε ορισμένα δεδομένα για αυτήν την ίδια, για τον συζυγό της και για δεκαέξι συναδέλφους από την ενορία, τους οποίους προσδιόριζε, ανάλογα με την περίπτωση, με το όνομά τους μόνο ή και με το ονοματεπώνυμό τους. Ειδικότερα, στην ως άνω αρχική ιστοσελίδα περιγράφονταν, με ελαφρά χιουμοριστικό τρόπο, τα καθήκοντα που ασκούσαν οι συνάδελφοι και οι ασχολίες τους κατά τον ελεύθερο χρόνο· σε ορισμένες περιπτώσεις, περιγραφόταν επί πλέον η οικογενειακή τους κατάσταση και αναφερόταν ο αριθμός τηλεφώνου τους και άλλα προσωπικά στοιχεία. Μεταξύ των διαφόρων αναγραφομένων στοιχείων, καθόσον ενδιαφέρει την παρούσα υπόθεση, μνημονευόταν ειδικότερα το γεγονός ότι μια συνάδελφος τελούσε σε μερική αναρρωτική άδεια λόγω τραυματισμού στο πόδι. Την εν λόγω αρχική ιστοσελίδα μπορούσε να επισκεφθεί κανείς και μέσω του δικτυακού τόπου της σουηδικής εκκλησίας, στον οποίο, κατόπιν αιτήσεως της B. Lindqvist, είχε περιληφθεί ένας σχετικός σύνδεσμος (link).

18. Η B. Lindqvist δεν είχε πληροφορήσει τους συναδέλφους της για την ύπαρξη της εν λόγω αρχικής ιστοσελίδας, συνεπώς ουδέποτε τους είχε ζητήσει τη συγκατάθεσή τους για την επεξεργασία των δεδομένων που τους αφορούσαν. Ούτε και η Datainspektion είχε πληροφορηθεί τη δημιουργία της αρχικής αυτής ιστοσελίδας, καμία δε επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δεν της είχε κοινοποιηθεί. Ωστόσο, η επίμαχη αρχική ιστοσελίδα υπήρξε βραχύβια, καθόσον η B. Lindqvist προέβη αμέσως στην απάλειψή της μόλις έλαβε γνώση του ότι ορισμένοι συνάδελφοί της δεν εκτιμούσαν την πρωτοβουλία της.

19. Για τη δημιουργία της επίμαχης ιστοσελίδας, και παρά την έγκαιρη απάλειψή της, ασκήθηκε στη Σουηδία ποινική δίωξη κατά

4 — Personuppgiftslag, *Svensk författningssamling* (SFS) 1998: 204.

της B. Lindqvist κατ' εφαρμογήν του άρθρου 49, παράγραφος 1, στοιχεία b έως d, του Personuppgiftslag. Στο πλαίσιο της ποινικής δίκης, διατυπώθηκαν οι ακόλουθες κατηγορίες κατά της B. Lindqvist: ότι προέβη σε αυτοποιημένη επεξεργασία τέτοιων δεδομένων χωρίς προηγουμένως να ενημερώσει γραπτώς την Datainspektion· ότι προέβη σε επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων, όπως αυτά που αφορούν τον τραυματισμό της συναδέλφου και την επακόλουθη μερική αναρρωτική της άδεια· και ότι διαβίβασε, άνευ αδείας, προς τρίτες χώρες δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τα οποία είχαν υποστεί επεξεργασία.

20. Η B. Lindqvist ομολόγησε τα πραγματικά περιστατικά όπως τα παρουσίασε η εισαγγελική αρχή, αλλά αμφισβήτησε το ότι συνιστούσαν ποινικό αδίκημα. Ωστόσο, τα επιχειρήματά της απορρίφθηκαν από το δικαστήριο, το οποίο την καταδίκασε στην καταβολή προστίμου με απόφαση, κατά της οποίας η B. Lindqvist άσκησε ακολούθως έφεση ενώπιον του Göta hovrätt.

21. Το Göta hovrät, θεωρώντας ότι στο πλαίσιο της διαδικασίας αμφισβητήθηκε το συμβατό της σουηδικής ρυθμίσεως προς τις διατάξεις της οδηγίας και ότι ανέκυψαν δυσχερή ζητήματα ως προς την ερμηνεία των διατάξεων αυτών, ανέστειλε κατά συνέπεια τη διαδικασία για να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Αποτελεί η αναφορά ενός προσώπου —με το όνομα ή με το όνομα και τον αριθμό του τηλεφώνου— σε μια αρχική ιστοσελίδα στο Διαδίκτυο ενέργεια η οποία εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας; Συνιστά "αυτοματοποιημένη, εν όλω ή εν μέρει, επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα", το γεγονός ότι σε μια ιδιοχείρως κατασκευασθείσα αρχική ιστοσελίδα στο Διαδίκτυο γίνεται αναφορά σε ορισμένα πρόσωπα και αναγράφονται στοιχεία και πληροφορίες σχετικά με τις συνθήκες εργασίας και τις ασχολίες των προσώπων αυτών κατά τον ελεύθερο χρόνο τους;

2) Αν η απάντηση στο προηγούμενο ερώτημα είναι αρνητική: μπορεί η ενέργεια που συνίσταται στην δημιουργία, σε μια αρχική ιστοσελίδα του Διαδικτύου, άλλων επιμέρους ιστοσελίδων για περίπου δεκαπέντε πρόσωπα, με σύνδεση μεταξύ των ιστοσελίδων η οποία καθιστά δυνατή την έρευνα βάσει του ονόματος, να θεωρηθεί ότι συνιστά "μη αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που περιλαμβάνονται ή πρόκειται να περιληφθούν σε αρχείο", υπό την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1;

Αν η απάντηση σε κάποιο από τα ανωτέρω ερωτήματα είναι καταφατική, το hovrätt υποβάλλει και τα ακόλουθα ερωτήματα.

3) Μπορεί η ενέργεια που συνίσταται στη δημοσιοποίηση στοιχείων του προαναφερθέντος είδους σχετικά με συναδέλφους από τον χώρο εργασίας σε μια ιδιωτική αρχική ιστοσελίδα, στην οποία

ωστόσο μπορεί να έχει πρόσβαση οποιοσδήποτε γνωρίζει τη διεύθυνση της ιστοσελίδας αυτής, να θεωρηθεί ότι δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας βάσει κάποιας από τις εξαιρέσεις του άρθρου 3, παράγραφος 2;

4) Αποτελεί το περιλαμβανόμενο σε μια αρχική ιστοσελίδα στοιχείο ότι ένας ονομαστικά αναφερόμενος συνάδελφος από τον χώρο εργασίας έχει τραυματιστεί στο πόδι και τελεί σε μερική αναρρωτική άδεια δεδομένο προσωπικού χαρακτήρα σχετικό με την υγεία, το οποίο, σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 1, δεν μπορεί να αποτελεί αντικείμενο επεξεργασίας;

5) Η οδηγία [95/46] απαγορεύει σε ορισμένες περιπτώσεις τη διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προς τρίτες χώρες. Υφίσταται διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προς τρίτες χώρες, κατά την έννοια της οδηγίας, αν ένα πρόσωπο στη Σουηδία, με τη βοήθεια ηλεκτρονικού υπολογιστή, δημοσιοποιεί δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα σε μια αρχική ιστοσελίδα που είναι συνδεδεμένη με διακομιστή (server) στη Σουηδία, οπότε στα δεδομένα αυτά αποκτούν πρόσβαση υπήκοοι τρίτης χώρας; Είναι ίδια η απάντηση ακόμη και αν, σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία, κανένας υπήκοος τρίτης χώρας δεν έλαβε πράγματι γνώση των των άνω δεδομένων ή αν ο εν λόγω διακομιστής βρίσκεται, από υλικής αμιγώς απόψεως, σε τρίτη χώρα;

6) Μπορούν οι διατάξεις της οδηγίας, σε μια περίπτωση όπως η υπό κρίση, να θεωρηθούν ότι συνεπάγονται περιορισμό αντίθετο προς τις γενικές αρχές περί της ελευθερίας της εκφράσεως, ή προς άλλες ελευθερίες ή δικαιώματα, που ισχύουν εντός της Ευρωπαϊκής Ενώσεως και αντιστοιχούν, μεταξύ άλλων, προς το άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών;

Το hovrätt υποβάλλει τέλος το ακόλουθο ερώτημα:

7) Μπορεί ένα κράτος μέλος, ως προς τα ζητήματα που τίθενται με τα προαναφερθέντα ερωτήματα, να παρέχει πιο εκτεταμένη προστασία όσον αφορά τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ή να καθορίζει ευρύτερο πεδίο εφαρμογής σε σχέση με αυτό που προκύπτει από την οδηγία, ακόμη και αν δεν συντρέχει καμία από τις περιπτώσεις του άρθρου 13;»

22. Στο πλαίσιο της διαδικασίας που κατόπιν αυτού κινήθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου, παρατηρήσεις κατέθεσαν, πέραν της B. Lindqvist και του Βασιλείου της Σουηδίας, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Επιτροπή.

Νομική ανάλυση

Εισαγωγή

23. Όπως είδαμε ανωτέρω, το αιτούν δικαστήριο υποβάλλει στο Δικαστήριο διάφορα ερωτήματα, τα οποία αφορούν: το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας· την ερμηνεία των άρθρων 8 και 25· το κύρος των διατάξεών της σε σχέση με τις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου· και τη δυνατότητα των κρατών μελών να διασφαλίζουν επίπεδο προστασίας υψηλότερο από αυτό το οποίο εγγυάται η οδηγία.

24. Ειδικότερα, όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, το αιτούν δικαστήριο δεν φαίνεται να αμφιβάλλει για το γεγονός ότι πρόκειται στη συγκεκριμένη περίπτωση για «*επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα*», πράγμα το οποίο ομοίως δεν αμφισβητήθηκε από τους διαδίκους. Είναι όντως προφανές:

— αφενός, ότι τα στοιχεία που αφορούν τους συναδέλφους της B. Lindqvist (ονοματεπώνυμο, αριθμός τηλεφώνου, ασκούμενα καθήκοντα, ασχολίες κατά τον ελεύθερο χρόνο κ.λπ.) συνιστούν «*δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα*», καθόσον στην κατηγορία αυτή εμπίπτει «κάθε πληροφορία που αναφέρεται σε φυσικό πρόσωπο του οποίου η ταυτότητα είναι γνωστή ή μπορεί να εξακριβωθεί» [άρθρο 2, στοιχείο α'],

— αφετέρου, ότι το γεγονός της καταχωρίσεως των πληροφοριών αυτών σε μια αρχική ιστοσελίδα όπως η υπό κρίση συνεπάγεται «*επεξεργασία*» προσωπικών δεδομένων, καθόσον και ως προς το στοιχείο αυτό η οδηγία χρησιμοποιεί μια ιδιαιτέρως ευρεία έννοια, η οποία καλύπτει «κάθε εργασία ή σειρά εργασιών που πραγματοποιούνται με ή χωρίς τη βοήθεια αυτοματοποιημένων διαδικασιών και εφαρμόζονται σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, όπως η συλλογή, η καταχώριση, η οργάνωση, η αποθήκευση, η προσαρμογή ή η τροποποίηση, η ανάκτηση, η αναζήτηση πληροφοριών, η χρήση, η ανακοίνωση με διαβίβαση, η διάδοση ή η κάθε άλλη μορφή διάθεσης, η εναρμόνιση ή ο συνδυασμός, καθώς και το κλείδωμα, η διαγραφή ή η καταστροφή» [άρθρο 2, στοιχείο β'].

25. Ωστόσο, στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας δεν εμπίπτει κάθε «*επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα*». Το άρθρο 3, παράγραφος 1, ορίζει συγκεκριμένα ότι οι διατάξεις της οδηγίας εφαρμόζονται μόνο στην «*αυτοματοποιημένη, εν όλω ή εν μέρει*» επεξεργασία και στην «*μη αυτοματοποιημένη επεξεργασία τέτοιων δεδομένων που περιλαμβάνονται ή πρόκειται να περιληφθούν σε αρχείο*». Πιο γενικά, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου αυτού, η οδηγία δεν εφαρμόζεται στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρα-

κτήρα «*η οποία πραγματοποιείται στο πλαίσιο δραστηριοτήτων που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου*» [5] (πρώτη περίπτωση) και στην επεξεργασία «*η οποία πραγματοποιείται από φυσικό πρόσωπο στο πλαίσιο αποκλειστικά προσωπικών ή οικιακών δραστηριοτήτων*» (δεύτερη περίπτωση).

26. Όσον αφορά τα όρια που θέτουν οι διατάξεις αυτές στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, με τα τρία πρώτα ερωτήματα το αιτούν δικαστήριο ερωτά:

i) αν η καταχώριση των επίμαχων στοιχείων στην αρχική ιστοσελίδα συνιστά επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα «*αυτοματοποιημένη, εν όλω ή εν μέρει*» (πρώτο ερώτημα) ή «*μη αυτοματοποιημένη επεξεργασία τέτοιων δεδομένων που περιλαμβάνονται ή πρόκειται να περιληφθούν σε αρχείο*» (δεύτερο ερώτημα)·

ii) αν η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα του υπό κρίση είδους εξαιρείται, εν πάση περιπτώσει, από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, καθόσον «*πραγματοποιείται στο πλαίσιο δραστηριοτήτων που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου*» ή καθόσον «*πραγματοποιείται από φυσικό πρόσωπο στο πλαίσιο αποκλειστικά προσωπικών ή οικιακών δραστηριοτήτων*» (τρίτο ερώτημα).

27. Ανεξάρτητα από τη σειρά που ακολούθησε το αιτούν δικαστήριο, τα ζητήματα που εγείρει το τρίτο ερώτημα πρέπει κατά τη γνώμη μου να εξετασθούν κατά προτεραιότητα. Συγκεκριμένα, δεδομένου του γενικότερου χαρακτήρα του άρθρου 3, παράγραφος 2, μου φαίνεται πρόδηλο ότι η αυτοματοποιημένη, εν όλω ή εν μέρει, επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και η μη αυτοματοποιημένη επεξεργασία τέτοιων δεδομένων που περιλαμβάνονται ή πρόκειται να περιληφθούν σε αρχείο εξαιρούνται επίσης από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αν πραγματοποιούνται στο πλαίσιο δραστηριοτήτων που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου ή αν πραγματοποιούνται από φυσικό πρόσωπο στο πλαίσιο αποκλειστικά προσωπικών ή οικιακών δραστηριοτήτων. Συνεπώς, μια καταφατική απάντηση στο τρίτο ερώτημα θα καθιστούσε περιττή την εξέταση των δύο πρώτων ερωτημάτων. Θα αρχίσω συνεπώς με την εξέταση του ερωτήματος αυτού.

Επί του τρίτου ερωτήματος

Επιχειρήματα των διαδίκων

28. Επί του ερωτήματος αυτού κατέθεσαν παρατηρήσεις όλα τα παρεμβάντα μέρη,

5 — Για παράδειγμα, οι εν λόγω διατάξεις αναφέρουν τις δραστηριότητες «που προβλέπονται στις διατάξεις των τίτλων V και VI της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση». Προσθέτουν εν συνεχεία ότι εξαιρείται, εν πάση περιπτώσει, «η επεξεργασία δεδομένων που αφορά τη δημόσια ασφάλεια, την εθνική άμυνα, την ασφάλεια του κράτους (συμπεριλαμβανομένης και της οικονομικής ευημερίας του, εφόσον η επεξεργασία αυτή συνδέεται με θέματα ασφάλειας του κράτους) και τις δραστηριότητες του κράτους σε τομείς του ποινικού δικαίου».

εκτός του Ηνωμένου Βασιλείου, το οποίο περιορίστηκε στην εξέταση του πέμπτου και του έκτου ερωτήματος.

29. Η B. Lindqvist φρονεί ότι μόνον η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που πραγματοποιείται στο πλαίσιο οικονομικής δραστηριότητας εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, η οποία δεν καλύπτει συνεπώς μια επεξεργασία (όπως η υπό κρίση) η οποία πραγματοποιήθηκε χωρίς καμία αμοιβή και ανεξάρτητα από οποιαδήποτε δραστηριότητα οικονομικού χαρακτήρα. Σε αντίθετη περίπτωση, κατά τη B. Lindqvist, θα ετίθετο πρόβλημα κύρους της οδηγίας, καθόσον το άρθρο 95 ΕΚ (στη βάση του οποίου εκδόθηκε η οδηγία) δεν επιτρέπει τη ρύθμιση σε κοινοτικό επίπεδο των δραστηριοτήτων που δεν έχουν καμία σχέση με τον σκοπό της υλοποιήσεως της εσωτερικής αγοράς. Η ρύθμιση των δραστηριοτήτων αυτών μέσω οδηγίας εναρμονίσεως εκδοθείσας με βάση το άρθρο αυτό θα συνεπαγόταν πράγματι παραβίαση της θεσπιζομένης με το άρθρο 5 ΕΚ αρχής, σύμφωνα με την οποία «η Κοινότητα δρά μέσα στα όρια των αρμοδιοτήτων που της αναθέτει και των στόχων που της ορίζει η παρούσα Συνθήκη».

30. Ομοίως, η Σουηδική Κυβέρνηση, αν και με κάποιες αμφιβολίες, φαίνεται να υποστηρίζει ότι η δημοσίευση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε μια αρχική ιστοσελίδα την οποία δημιούργησε ένα φυσικό πρόσωπο στο πλαίσιο της ασκήσεως της ελευθερίας εκφράσεως και χωρίς καμία σχέση με οποιαδήποτε επαγγελματική ή εμπορική δραστηριότητα δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου. Όσον αφορά αντιθέτως το περιεχόμενο της δεύτερης περιπτώσεως του άρθρου 3, η Σουηδική Κυβέρνηση φρονεί ότι η διάδοση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μέσω του διαδικτύου δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως «αποκλειστικά προσωπική ή οικιακή δραστηριότητα», καθόσον συνεπάγεται τη διαβίβαση των δεδομένων αυτών σε απροσδιόριστο αριθμό προσώπων.

31. Η Ολλανδική Κυβέρνηση δεν φρονεί ότι η υπό κρίση επεξεργασία εξαιρείται από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας λόγω των ορίων που θέτουν η πρώτη και δεύτερη περίπτωση του άρθρου 3, παράγραφος 2. Ειδικότερα, αποκλείει και αυτή το ότι η επίμαχη δραστηριότητα αποτελεί αμιγώς προσωπική ή οικιακή δραστηριότητα, καθόσον συνεπάγεται τη διάδοση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε απροσδιόριστο και απεριόριστο αριθμό προσώπων.

32. Τέλος, κατά την Επιτροπή, στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας πρέπει να δοθεί ευρεία ερμηνεία ώστε να καταλαμβάνει μια επεξεργασία όπως η υπό κρίση. Όσον αφορά την πρώτη περίπτωση του άρθρου 3, παράγραφος 2, η Επιτροπή τονίζει ειδικότερα ότι το κοινοτικό δίκαιο δεν ρυθμίζει μόνο τις οικονομικές δραστηριότητες και παρατηρεί, μεταξύ άλλων, ότι το άρθρο 6 της Συνθήκης ΕΕ επιβάλλει τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων ως γενικών αρχών της κοινοτικής έννομης τάξεως. Η Επιτροπή παρατηρεί εν συνεχεία ότι η οδηγία, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις της, αποσκοπεί και στο να συμβάλει στην κοινωνική πρόοδο και στην ευημερία των ατόμων και ότι δεν μπορεί εξάλλου να αποκλειστεί ότι επιδιώκει επίσης να ρυθμίσει την ελεύθερη κυκλοφορία

των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ως άσκηση μιας κοινωνικής δραστηριότητας στο πλαίσιο της ολοκληρώσεως και της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς. Επί πλέον, κατά την Επιτροπή, η επίμαχη δραστηριότητα εμπίπτει επίσης στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου, καθόσον η B. Lindqvist είναι, κατά την έννοια του άρθρου 49 ΕΚ, «αποδέκτης υπηρεσιών» [6] που σχετίζονται με τη χρήση του Διαδικτύου (ειδικότερα τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών). Η Επιτροπή παρατηρεί τέλος ότι δεν επρόκειτο στη συγκεκριμένη περίπτωση για «αποκλειστικά προσωπική ή οικιακή δραστηριότητα»· πρώτον, καθόσον στις αρχικές ιστοσελίδες έχει πρόσβαση οποιοσδήποτε χρησιμοποιεί μια μηχανή αναζήτησης και όχι μόνο όποιος γνωρίζει ήδη τη σχετική διεύθυνση· δεύτερον, καθόσον τέτοιες δραστηριότητες είναι εξ ορισμού αποκλειστικά εκείνες οι οποίες αφορούν την ιδιωτική ζωή του προβαίνοντος στην επεξεργασία των δεδομένων.

Εκτίμηση

33. Όπως έχει επανειλημμένως τονιστεί, πρέπει να καθοριστεί εν προκειμένω αν μια επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως η υπό κρίση, εξαιρείται από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 2, καθόσον «πραγματοποιείται στο πλαίσιο δραστηριοτήτων που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου» ή καθόσον «πραγματοποιείται από φυσικό πρόσωπο στο πλαίσιο αποκλειστικά προσωπικών ή οικιακών δραστηριοτήτων».

34. Αρχίζοντας με τη δεύτερη αυτή πτυχή, συμμερίζομαι την κρίση της Επιτροπής και της Σουηδικής και της Ολλανδικής Κυβερνήσεως, σύμφωνα με την οποία μια επεξεργασία όπως η υπό κρίση δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι πραγματοποιείται για την άσκηση «αποκλειστικά προσωπικών ή οικιακών δραστηριοτήτων». Θεωρώ, συγκεκριμένα, ότι στην κατηγορία αυτή εμπίπτουν μόνο δραστηριότητες όπως είναι «η αλληλογραφία και η τήρηση καταλόγων διευθύνσεων» (που μνημονεύονται ως παράδειγμα στη δωδέκατη αιτιολογική σκέψη), ήτοι δραστηριότητες που είναι προδήλως ιδιωτικές και εμπιστευτικές και οι οποίες προορίζονται να μην εξέλθουν της προσωπικής ή οικιακής σφαίρας των ενδιαφερομένων. Δεν πιστεύω συνεπώς ότι μπορεί να χαρακτηριστεί ως τέτοια μια δραστηριότητα που έχει έντονο κοινωνικό χαρακτήρα, όπως είναι η δραστηριότητα κατηχήσεως που ασκεί η B. Lindqvist στο πλαίσιο της ενορίας. Τούτο δε ισχύει τοσούτω μάλλον που η επεξεργασία που πραγματοποίησε η B. Lindqvist υπερβαίνει σαφώς την προσωπική και οικιακή σφαίρα της, καθόσον συνεπάγεται τη δημοσίευση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα επί αρχικής ιστοσελίδας στην οποία οποιοσδήποτε μπορεί να έχει πρόσβαση, από οποιοδήποτε μέρος του κόσμου, ιδίως χάρη σε σύνδεσμο (link) τοποθετημένο σε γνωστό στο κοινό δικτυακό τόπο (και συνεπώς εύκολα εντοπίσιμο με μια μηχανή αναζήτησης) όπως είναι αυτός της εκκλησίας της Σουηδίας.

6 — Συναφώς, η Επιτροπή επικαλείται ειδικότερα, κατ' αναλογία, τις αποφάσεις της 31ης Ιανουαρίου 1984, 286/82 και 26/83, Luisi και Carbone (Συλλογή 1984, σ. 377), και της 2ας Φεβρουαρίου 1989, 186/87, Cowan (Συλλογή 1989, σ. 195).

35. Συμφωνώ αντιθέτως με την B. Lindqvist όσον αφορά το ότι η επεξεργασία για την οποία πρόκειται πραγματοποιήθηκε «στο πλαίσιο δραστηριοτήτων που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου».

36. Συναφώς, παρατηρώ συγκεκριμένα ότι η επίμαχη αρχική ιστοσελίδα δημιουργήθηκε από την B. Lindqvist χωρίς καμία πρόθεση οικονομικής εκμετάλλευσης, αποκλειστικά ως βοήθημα για τη δραστηριότητα της κατηχήσεως που ασκείται, δωρεάν και ανεξάρτητα από οποιαδήποτε σχέση εργασίας, στο πλαίσιο της ενορίας. Η επίμαχη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πραγματοποιήθηκε συνεπώς στο πλαίσιο δραστηριότητας μη οικονομικού χαρακτήρα, η οποία δεν έχει κανένα σύνδεσμο (ή τουλάχιστον κανένα άμεσο σύνδεσμο) με την άσκηση των θεμελιωδών ελευθεριών τις οποίες εγγυάται η Συνθήκη και δεν αποτελεί αντικείμενο καμιάς ειδικής ρυθμίσεως σε κοινοτικό επίπεδο. Εντεύθεν συνάγεται, συνεπώς, κατά τη γνώμη μου, ότι η ως άνω επεξεργασία πραγματοποιήθηκε με την άσκηση δραστηριότητας μη εμπίπτουσας στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου, κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 2, της οδηγίας.

37. Εξάλλου, θεωρώ ότι είναι υπερβολική η θέση της Επιτροπής ότι η επίμαχη δραστηριότητα εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου, καθόσον η B. Lindqvist, κατά την άσκηση της δραστηριότητας αυτής, υπήρξε αποδέκτης πολλών υπηρεσιών σχετιζομένων με τη χρήση του Διαδικτύου (ειδικότερα τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών) και επωφελήθηκε συνεπώς των δικαιωμάτων που παρέχει το άρθρο 49 ΕΚ. Συγκεκριμένα, πέραν του ότι από τη διάταξη περί παραπομπής και από τη δικογραφία δεν προκύπτει κανένα διασυνοριακό στοιχείο που θα μπορούσε να δικαιολογήσει την εφαρμογή του άρθρου 49 στην υπό κρίση περίπτωση [7], θεωρώ ότι είναι υπερβολικά προφανές ότι το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας θα καθίστατο κενό περιεχομένου αν το πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου κάλυπτε όλες τις δραστηριότητες, ακόμα και τις μη οικονομικές, για την άσκηση των οποίων χρησιμοποιούνται τηλεπικοινωνιακές και άλλες υπηρεσίες. Αν ακολουθούνταν αυτή η λογική, θα έπρεπε στην περίπτωση αυτή η οδηγία να καλύπτει, κάθε φορά που χρησιμοποιούνται οι υπηρεσίες αυτές για την άσκησή τους, τις δραστηριότητες «που προβλέπονται στις διατάξεις των τίτλων V και VI της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση», οι οποίες ωστόσο μνημονεύονται ρητώς στο άρθρο 3, παράγραφος 2, ως παράδειγμα «δραστηριοτήτων που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου».

38. Υπερβολική όμως μου φαίνεται και η προσπάθεια της Επιτροπής να υπαγάγει τη δραστηριότητα της B. Lindqvist στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας για τον λόγο ότι η οδηγία δεν επιδιώκει μόνο οικονομικούς σκοπούς, αλλά θέτει και στόχους συναφείς προς απαιτήσεις κοινωνικού χαρακτήρα και προς την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

7 — Βλ., μεταξύ άλλων, εσχάτως, τις αποφάσεις της 9ης Σεπτεμβρίου 1999, C-108/98, RI. SAN. (Συλλογή 1999, σ. I-5219, σκέψη 23)· της 21ης Οκτωβρίου 1999, C-97/98, Jägerskiöld (Συλλογή 1999, σ. I-7319, σκέψη 42), και της 11ης Απριλίου 2000, C-51/96 και C-191/97, Deliège (Συλλογή 2000, σ. I-2549, σκέψη 58).

39. Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι η οδηγία θεσπίστηκε βάσει του άρθρου 100 Α της Συνθήκης για να διευκολύνει την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα χάρη στην εναρμόνιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που αφορούν την προστασία των φυσικών προσώπων από την επεξεργασία των δεδομένων αυτών. Ο κοινοτικός νομοθέτης θέλησε ειδικότερα να θεσπίσει «ίσο βαθμό προστασίας [...] σε όλα τα κράτη μέλη», για την εξάλειψη των εμποδίων στην κυκλοφορία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που προκύπτουν από τις «διαφορές που υπάρχουν στα κράτη μέλη ως προς το επίπεδο προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών του ατόμου, και ιδίως της ιδιωτικής ζωής, έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» (έβδομη και όγδοη αιτιολογική σκέψη)[8]. Συγκεκριμένα, μετά τη θέσπιση της οδηγίας περί εναρμονίσεως, «λόγω της ισοδύναμης προστασίας που θα προκύψει από την προσέγγιση των εθνικών νομοθεσιών, τα κράτη μέλη δεν θα μπορούν πλέον να εμποδίζουν την μεταξύ τους ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για λόγους προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των φυσικών προσώπων, και κυρίως της ιδιωτικής ζωής» (ένατη αιτιολογική σκέψη).

40. Είναι γεγονός ότι, για να καθοριστεί ο «ίσος βαθμός προστασίας [...] σε όλα τα κράτη μέλη», ο κοινοτικός νομοθέτης έλαβε υπόψη την ανάγκη προαγωγής «της οικονομικής και κοινωνικής προόδου» και, ιδίως, προστασίας «των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ατόμου» (δεύτερη και τρίτη αιτιολογική σκέψη), με σκοπό την κατοχύρωση «υψηλού επιπέδου» προστασίας (δέκατη αιτιολογική σκέψη). Τούτο ωστόσο πάντοτε στο πλαίσιο και για τον σκοπό της υλοποιήσεως του κυρίου σκοπού της οδηγίας, ήτοι της προαγωγής της ελεύθερης κυκλοφορίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, σκοπού ο οποίος θεωρείται «ζωτικός για την εσωτερική αγορά» (όγδοη αιτιολογική σκέψη).

41. Η προαγωγή της οικονομικής και κοινωνικής προόδου και η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων αποτελούν κατά συνέπεια σημαντικές αξίες και απαιτήσεις τις οποίες ο κοινοτικός νομοθέτης έλαβε υπόψη κατά τον καθορισμό των εναρμονισμένων διατάξεων που είναι αναγκαίες για την εγκαθίδρυση και τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, αλλά δεν συνιστούν *αυτοτελείς* σκοπούς της οδηγίας. Ειδάλλως, θα έπρεπε να θεωρηθεί ότι η οδηγία αποσκοπεί στην προστασία των ατόμων από την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ακόμη και ανεξάρτητα από τον σκοπό της διευκολύνσεως της ελεύθερης κυκλοφορίας των δεδομένων αυτών, με την παράδοξη συνέπεια ότι θα ενέπιπταν στο πεδίο εφαρμογής της επεξεργασίες πραγματοποιηθείσες για την άσκηση δραστηριοτήτων οι οποίες έχουν ορισμένη κοινωνική σημασία, αλλά καμία σχέση με την εγκαθίδρυση και τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

42. Εξάλλου, όπως τόνισε η B. Lindqvist, αν εθεωρείτο ότι η οδηγία επιδιώκει, πέραν του σκοπού της διευκολύνσεως της ελεύθερης κυκλοφορίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα εντός της εσωτερικής αγοράς, πρόσθετους και αυτοτελείς σκοπούς συνα-

8 — Στην έβδομη αιτιολογική σκέψη τονίζεται ειδικότερα ότι οι διαφορές αυτές «ενδέχεται συνεπώς να φέρουν εμπόδια στην άσκηση πολλών οικονομικών δραστηριοτήτων σε κοινοτικό επίπεδο, να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό και να δυσχεράνουν το έργο των διοικητικών αρχών στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου».

φείς προς απαιτήσεις κοινωνικού χαρακτήρα και προς την προστασία θεμελιωδών δικαιωμάτων (ειδικότερα του δικαιώματος επί της ιδιωτικής ζωής), θα υπήρχε κίνδυνος να τεθεί εν αμφιβόλω το ίδιο το κείμενο της οδηγίας, δεδομένου ότι η νομική βάση της θα ήταν προδήλως ακατάλληλη στην περίπτωση αυτή. Συγκεκριμένα, το άρθρο 100 Α δεν θα μπορούσε να προβληθεί ως βάση για τη λήψη μέτρων που θα υπερέβαιναν τους ειδικούς σκοπούς που μνημονεύονται στη διάταξη αυτή, ήτοι μέτρων που δεν θα δικαιολογούνταν από το σκοπό της προαγωγής «της εγκαθιδρύσεως και της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς».

43. Υπενθυμίζω συναφώς ότι λίαν προσφάτως, με την απόφαση που ακύρωσε την οδηγία 98/43/ΕΚ [9] λόγω ελλείψεως νομικής βάσεως, το Δικαστήριο είχε την ευκαιρία να διευκρινίσει ότι «τα μέτρα τα οποία αφορά το άρθρο 100 Α, παράγραφος 1, της Συνθήκης σκοπούν στη βελτίωση των συνθηκών εγκαθιδρύσεως και λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς. Η ερμηνεία του άρθρου αυτού υπό την έννοια ότι παρέχει στον κοινοτικό νομοθέτη γενική αρμοδιότητα για τη ρύθμιση της εσωτερικής αγοράς όχι μόνον αντιβαίνει στο γράμμα των προπαρατεθεισών διατάξεων, αλλά επίσης δεν συμβιβάζεται με την αρχή που καθιερώνει το άρθρο 3 Β της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 5 ΕΚ), κατά την οποία οι αρμοδιότητες της Κοινότητας είναι κατ' ανάθεση αρμοδιότητες» [10]. Όσον αφορά ειδικότερα την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, υπενθυμίζω ότι με τη γνωμοδότηση 2/94, που εξέδωσε μετά την έκδοση της οδηγίας, το Δικαστήριο τόνισε ρητώς ότι «ουδεμία διάταξη της Συνθήκης παρέχει στα κοινοτικά όργανα, κατά τρόπο γενικό, την ειδική εξουσία θεσπίσεως κανόνων στον τομέα των δικαιωμάτων του ανθρώπου ή συνάψεως διεθνών συνθηκών στον τομέα αυτόν» [11].

44. Κατόπιν των προεκτεθέντων, προτείνω κατά συνέπεια να δοθεί στο υπό εξέταση ερώτημα η απάντηση ότι, βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 2, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας, δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που συνίσταται στη δημιουργία, χωρίς κερδοσκοπικό σκοπό, μιας αρχικής ιστοσελίδας, όπως η υπό κρίση, η οποία προορίζεται αποκλειστικά για να υποστηρίξει τη δραστηριότητα κατηχήσεως που ασκείται, εθελοντικώς και ανεξάρτητα από οποιαδήποτε σχέση εργασίας, στο πλαίσιο της ενορίας.

Επί των λοιπών ερωτημάτων

45. Έχοντας καταλήξει στο συμπέρασμα ότι μια επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα όπως η υπό κρίση δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, θεωρώ ότι παρέλκει η εξέταση των λοιπών ερωτημάτων που διατύπωσε το αιτούν δικαστήριο.

9 — Οδηγία 98/43/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Ιουλίου 1998, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών όσον αφορά τη διαφήμιση και τη χορηγία υπέρ των προϊόντων καπνού (ΕΕ L 213, σ. 9).

10 — Απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 2000, C-376/98, Γερμανία κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου (Συλλογή 2000, σ. I-2247, σκέψη 83).

11 — Γνωμοδότηση 2/94, της 28ης Μαρτίου 1996 (Συλλογή 1996, σ. I-1759, σκέψη 27).

Πρόταση

46. Κατόπιν των προεκτεθεισών σκέψεων, προτείνω κατά συνέπεια στο Δικαστήριο να δώσει την ακόλουθη απάντηση στο Göta hovrätt:

«Κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 2, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας 95/46 ΕΚ, δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που συνίσταται στη δημιουργία, χωρίς κερδοσκοπικό σκοπό, μιας αρχικής ιστοσελίδας, όπως η υπό κρίση, η οποία προορίζεται αποκλειστικά για να υποστηρίξει τη δραστηριότητα κατηχήσεως που ασκείται, εθελοντικώς και ανεξάρτητα από οποιαδήποτε σχέση εργασίας, στο πλαίσιο της ενορίας.»